

2022 – amerikansk ekonomi på glid

Historiskt har Amerika ansetts borga för frihet, demokrati, välfärd och en stabil ekonomi. Dollarn har betraktats som en garant för en värdebeständig investering på finansmarknaderna. Vilka processer är det då som motiverar den nu aktuella rubriken?

Den legendariske och nu mera hemgångne countrysångaren Merle Haggard ifrågasatte den amerikanska samhällsutvecklingen redan 1981. På singeln *Are the good times really over* och med strofer som *Is the best of the free life behind us now? Are we rollin` down hill like a snowball headed for hell?* genomsådde Haggard vad som komma skulle.

Tio år tidigare var USA djupt involverade i Vietnamkriget. Kostnaderna var enorma vilket var en av anledningarna till att president Nixon 1971 tvingades lämna US-dollarans knytning till guldet. Åtgärden öppnad för vad som under 50 år skulle bli sedelpressarnas decennier och en orgie i skuldsättning.

1971 var den amerikanska statsskulden runt 400 miljarder dollar vilket motsvarade cirka 26 procent av landets dåvarande BNP. Idag är ekvivalenta siffror nära 30 000 miljarder respektive 125 procent. Vi får nästan årligen indikationer på en eskalerande skuldsättning genom att Kongressen tvingas höja skuldtaket, något som just nu åter är aktuellt.

De gångna 50 årens kräftgång med en eskalerande statsskuld verifieras även med de betydande amerikanska [budgetunderskotten](#) vilka tog sin början runt 1970 och möjliggjordes genom de digitala sedelpressarna.

Förtroendet för US-dollar har under dessa år främst vidmakthållits genom vad som 1973 blev [petrodollarn](#) samt att valutan till stor del brukats som världens reservvaluta.

Redan 2013 konstaterade dock den förre amerikanske finans- och utrikesministern James Baker i en intervju att: *vår statsskuld är en tickande bomb. USA kan inte fortsätta att vara den outhärliga ledande nation som den är idag och samtidigt en totalt skuldsatt nation. Vi är ruinerade och om vi inte hade dollarn som världens reservvaluta hade vi varit som Grekland.* Detta uttalande visar på hur allvarlig situationen redan då bedömdes vara och hur nära ett totalt sammanbrott det globala valutasystemet befinner sig.

Vad som nu åter sätter förtroendet för dollarn och därmed den amerikanska ekonomin i fokus är en eskalerande inflation. Under 2021 steg inflationen på årsbasis från januari månads 2,8 procent till december månads 7,0 procent vilket är den snabbaste ökningen på 40 år. Även kärninflationen (exklusive energi och livsmedel) visar under samma period på en uppgång där decembersiffran nådde 5,5 procent.

Än värre blir situationen om vi studerar den respekterade ekonomen John Williams inflationsberäkningar. Williams baserar inflationssiffrorna på det sätt som under 1980- och 90 talen var allmänt vedertaget men som sedan reviderats. Williams menar att förändringarna i den statliga rapporteringen har förändrat begreppet konsumentprisindex (KPI) vilket inte längre återger kostnaderna för att upprätthålla en konstant levnadsstandard. Enligt [Williams beräkningar](#) är den amerikanska inflationstakten nu 11 procent baserad på 1990 års underlag respektive 15 procent på 1980 års.

I kölvattnet av en eskalerande inflationstakt drabbas amerikanen av alltmer ökande kostnader. En undersökning av Bureau of Labor Statistics visar att stora delar av de amerikanska hushållen på grund av inflationsökningen nu tvingas betala 3 500 dollar mer per år för att upprätthålla sin levnadsstandard.

De ökande levnadskostnaderna visar sig även i kraftigt stigande kreditkorts-skulder. Under november 2021 briserade konsumentkrediterna med hela 40 miljarder dollar, de högsta någonsin och dubbelt så mycket som de förväntade 20 miljarderna.

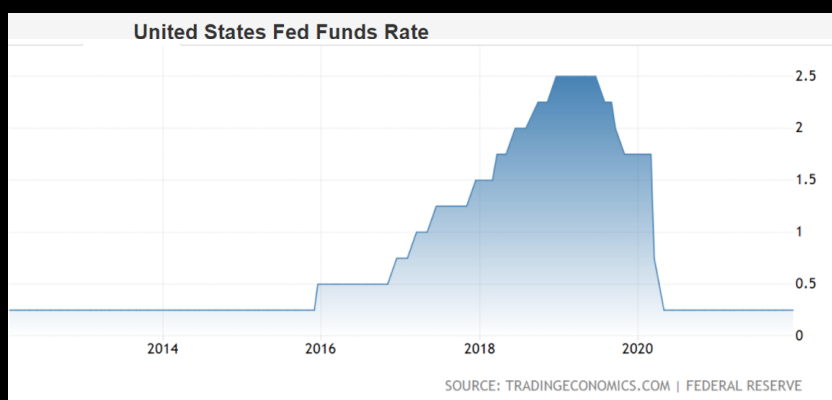

För att dämpa den nu eskalerande inflationstakten har amerikanska centralbanken annonserat att man avser att under 2022 höja räntenivån i en serie steg, flera bedömare talar till och med om inte mindre än fyra justeringar under 2022. Dessutom har man varslat om åtstramningar i penningtillgången genom minskande obligationsköp och en krympande balansräkning.

Problemen med dessa ingrepp kan dock visa sig bli betydande. Åtgärderna kan i ett inledningsskede eventuellt få önskad effekt men förr eller senare möter man sannolikt på betydande svårigheter. Låt oss se vad som tog sin början fjärde kvartalet 2015 då Kongressen hade gett centralbanken två mål, att upprätthålla maximal sysselsättning och samtidigt en stabil inflation. Detta blev inledningen på ett flertal räntehöjningar i relativt små steg vilket toppade med ett ränterintervall på mellan 2,25 och 2,50 procent.

Trycket på en återgång till lägre räntenivåer blev dock 2019 allt för stort. Inte minst tilltog störningar i ekonomin vilken visade tydliga tecken på avmattning. Detta samtidigt som dåvarande president Trump manade på för räntesänkningar. Dessa och andra faktorer medförde att räntenivån snabbt återgick till vad som närmast kan beskrivas som nollräntenivå i ett spann mellan 0,00 och 0,25 procent. (se graf)

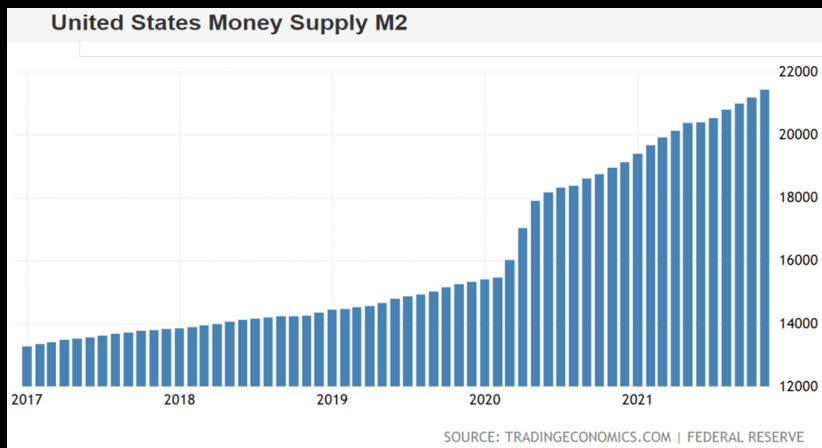
Den åtstramning av penningmängden som även genomfördes under denna period visade sig resultera i ett liknande utfall. Under våren 2018 påbörjades en åtstramning av penningtillgången men redan under sensommaren 2019 skedde en helomvändning då man tvingades återgå till den tidigare policyn med en ständigt expanderande penningpolitik och arbetande digitala sedelpressar. Skälet till återgången var identisk med ränteproblematiken, ekonomisk avmattning och brist på likviditet. Som oftast visade sig nu den allmänt vedertagna regeln att en förändring av räntenivån och penningmängden kräver mellan 12 och 18 månader för att få genomslag i ekonomin.

Inledningen av 2020 blev ur ekonomisk synpunkt än mer problematisk i takt med Covid-19 pandemins utbredning. Skattesänkningar, helikopterpengar och övriga stödpaket har totalt urholkat statsbudgeten och bristerna för 2020 och 2021 resulterade i enorma budgetunderskott på 3,13 biljoner dollar respektive 2,77 biljoner dollar, de två största i amerikansk historia. Grafen nedan visar den enorma ökningen av penningmängden som skett sedan inledningen av pandemin. Penningmängden baserad på M2 har under knappt två år ökat med inte mindre än 40 procent.

Centralbankens avsikter att med en serie räntehöjningar och en krympande penningmängd bromsa inflationstakten lär minst sagt bli en balansakt på slak lina. För att bromsa den nu snabbt tilltagande inflationsutvecklingen krävs sannolikt betydligt kraftigare åtgärder än tidigare.

De problem som vi sedan finanskrisen 2008/09 sett framträda när centralbanken haft som mål att höja räntan och strama åt penningmängden kan vi nu förvänta oss återkomma men med större kraft. Endast en återgång till den nivå på balansräkningen som rådde innan pandemin kräver stora inskränkningar i penningmängden. Centralbanken har högst sannolikt en begränsad förmåga att påverka inflationen utan att skapa betydande instabilitet på marknaden.

De planerade åtgärderna riskerar att bubblor spricker, att skakningar sker på aktiemarknaden, att obligationsräntor skenar och i takt med en fallande dollar orsaka prisstegringar på ädelmetaller. För att undvika en sådan utveckling lurar som alltid en obehaglig plan B i vassen, marknadens heroin, en tillit och en återgång till en expanderande penningpolitik med digitala sedelpressar på högvarv genererande en skenande hyperinflation. (Svarta Hästen, [Upp 6:5-6](#))

Oberoende av vilken väg man väljer, åtstramningar eller okontrollerad tillväxt, riskera den valda vägen att få ett begynnande genomslag under hösten innevarande år och då med konsekvenser som riskerar att drabba den globala ekonomin. Hösten är av hävd en period som ofta orsakar finansiella skakningar och årets höst är även speciell ur bibliskt/judiskt perspektiv då vi inte enbart har de årligen återkommande judiska Hösthögtiderna utan även en avslutning av ett [Shemitahår](#).

/Rune